

Voorwoord

De herontdekking van 'de kleine goedheid'

'Het begrip 'de kleine goedheid' komt van de Franse filosoof Emmanuel Levinas. Ik moest er aan denken, een tijd geleden op een studiedag rond 'zorg'. "De noden zijn oneindig, maar de middelen zijn natuurlijk beperkt", declareerde de spreker triomfantelijk, alsof hij zo pas het warm water had uitgevonden. Ik reageerde niet, want een spreker achter een spreekgestoelte mag je op een studiedag nu eenmaal niet onderbreken...

De middelen zijn natuurlijk beperkt in een wereld, waar alles in geld wordt uitgedrukt en *de kleine goedheid* wordt weggedrukt, bedacht ik me. Als zorg en zorgarbeid meer en meer het exclusieve terrein worden van 'betaalde krachten', dan zijn de middelen inderdaad beperkt. Welzijnstechnenuten hanteren graag deze discours. Voor hen is 'werken aan welzijn' op de eerste plaats een economisch en rationeel-technologisch gebeuren. Zij willen de "middelen" natuurlijk liefst uitbreiden, maar vanuit hun (eenzijdig) rationeel verstand constateren zij dat de middelen beperkt zijn en besluiten dat welzijnswerkers dus sneller en efficiënter moeten gaan optreden.

Helaas, welzijnstechnenuten zijn ziende blind. Of beter gezegd: het probleem is juist dat ze niet meer hun zintuigen, maar uitsluitend hun rationele brein gebruiken. Zij meten en weten en maken grote plannen. Maar zij zien niet dat de vragen die mensen écht beroeren, eigenlijk *trage* vragen zijn. Vragen over lief en leed, over kracht en kwetsbaarheid, over liefde, trouw, wantrouwen, haat. Vragen over "wie ben ik en wat moet ik in godsnaam met mijn leven aanvangen?" Zij zien niet dat de vragen die er écht toe doen, juist *trage en vage vragen* zijn, die niet even snel en efficiënt

kunnen opgelost worden, maar die juist veel aandacht en respect en dialoog en tijd vereisen. Integendeel. Welzijnswerkers worden hoe langer hoe meer in een keurslijf gedrongen met meer tijd voor *formaliteiten* en (dus) minder tijd voor cliënten. Terwijl van hen tegelijkertijd verwacht wordt dat ze veel sneller dan vroeger met duidelijke en objectiveerbare *resultaten* voor de dag komen. Het resultaat laat zich raden. Mijlenver verwijderd van hun roeping en van hun echte kracht gaan welzijnswerkers zich meer en meer op de vlakte houden en zich veeleer met *snelle*, oppervlakkige vragen (moeten) bezighouden. Ook zij verworden dan tot techneuten en logistiek helpers. De *diepgang* moet het afleggen tegen de *voortgang*. Dit proces is volop bezig. In *de staat der blinden* kan de kloof tussen hulpvrager en hulpverlener alleen maar groeien en mag je alleen nog meer verzuring verwachten.

Welzijnstechneuten zijn ziende blind en pratende pretentieuze. Ze formaliseren en organiseren er op los. *Netwerkvorming* is zo een nieuw favoriete speeltje. Een cluster van netwerken vormen oogt professioneel en is dus 'in'. Soms verzamelen zich vlotjes tien professionele diensten en organisaties rond één *arm* gezin. De kans dat dat gezin zich dan ook nog *armzalig* begint te voelen, lijkt me niet gering... Och, het is zeker goed bedoeld en met zoveel beroepskrachten rond één persoon is het best drummen en kan wat afstemming wellicht geen kwaad. Maar toch: het oogt best doortastend en professioneel, maar is het ook deugdelijk? Zou het niet kunnen dat de niet bedoelde neveneffecten de bedoelde effecten overwoekeren? Zoals dat (ongewild) geïnjecteerde gevoel van *armzaligheid* en *sukkeligheid*, dat je toch niet direct therapeutisch kunt noemen... Wie durft uittellen wat zo'n hulpbatterij wel kost aan de samenleving en hoeveel anderen daardoor niet kunnen geholpen worden? Wie durft onderzoeken of die inflatie van interventies uiteindelijk effectief is? Want vanuit de sociaal-psychologische theorie van de *gedeelde verantwoordelijkheid* bij voorbeeld kunnen bij dergelijke samenscholingen fundamentele vragen gesteld worden. Het kan paradoxaal klinken, maar de kans is reëel dat een cliënt zich

steeds meer geïsoleerd voelt en effectief meer geïsoleerd raakt(!), naarmate hij door meer professionals omringd is.

Dit Oikonde Nieuws gaat ook over *netwerken*. Over netwerken die ontegensprekelijk werken. En daarbij nog gratis zijn ook. Dit Oikonde Nieuws staat vol verhalen van cliënten van Oikonde of van mensen, die als vrijwilliger met Oikonde meewerken of die regelmatig iets doen voor of met een cliënt(e) van Oikonde. Stuk voor stuk zijn het *grote verhalen over de kleine goedheid*. Indrukwekkende vertellingen over de therapeutische kracht van de gewone bejegening. Hoewel geen van hen het woord 'therapeutisch' over de lippen zou krijgen. Het gaat over ne koffie schenken, mekaar wat plagen, samen naar de markt gaan, wat goeie raad geven, er zijn als 't nodig is... En verrassend dikwijls ook: over *wederkerigheid*, over wat de gehandicapte persoon ook voor hen betekent. Het gaat over *mekaar vertrouwen* en *mekaar graag zien*. Kortom, geen van al deze mensen zou het zo benoemen maar eigenlijk gaat het over *DE ANDER ALS THERAPEUT*.

Het wordt hoog tijd dat beleids mensen en welzijnswerkers beseffen dat er nog een schat aan *kleine goedheid* in onze samenleving aanwezig is, die cruciaal is om van gezonde mensen in een gezonde samenleving te blijven spreken. Die *kleine goedheid* aanboren en mee cultiveren: dat zou de kwaliteit van het welzijnswerk en van ieders welzijn pas kunnen verhogen!

De spreker had dus ongelijk. De noden zijn weliswaar groot, maar de middelen zijn gelukkig ook quasi oneindig, voor wie wil zien...

Eddy Van Tilt

“’t Kost allemaal geen moeite”

René heeft al een hele geschiedenis met Oikonde. In 1988 was hij de eerste bewoner in “de Frederik Lintstraat”, een huis voor lang verblijf. Nu woont hij in een ander huis met Jonathan, een vrijwilliger. En sinds een paar jaren gaat hij regelmatig naar het gezin van Ilse en Tom. Telkens hoogtepunten om lang op voorhand naar uit te kijken en weken van na te genieten. Ik mocht zijn pen vasthouden en liet hem mijmeren...

Ja, daar kan ik echt naartoe leven. En daarna ga ik opnieuw naar huis met een nieuwe datum en kan ik weer verder naar een volgende ontmoeting... Binnenkort moet ik op babybezoek, want Fien en Wietse hebben er een nieuw zusje bij gekregen. Weer zo’n naam die ik nog nooit gehoord had. Dat gaat zo tegenwoordig.

...

Ik heb dan toch eens geluk gehad. Ilse heeft vroeger bij Oikonde gewerkt. Ze was mijn begeleidster. Tot ze de afstand niet meer zag zitten en werk gevonden heeft in haar streek, het Pajottenland. Dat deed serieus pijn, want het klikte heel goed tussen ons. Ja, ik durf zeggen dat ik in Oikonde mijn eerste echte thuis gevonden heb, maar zo een aantal keren van begeleider veranderen is toch voor niks goed. Ik sprong dan ook een gat in de lucht, toen ik hoorde dat Ilse en haar man voor mij vrijwilligersgezin wilden worden. Ze heeft me ooit eens gezegd: “Ja René, wij dachten al lang om ons huis voor iemand open te stellen. En gezien dat wij toch al vrienden waren, moesten we niet verder zoeken hé...” Twee jaar geleden heb ik dan voor het eerst Tom en Fien en Wietse gezien.

...

Ik kan daar zo van genieten om daar te zijn. Dat geeft zo ne rust, terwijl die gastjes eigenlijk nogal wat drukte maken. Zo met de kinderen buiten met de bal spelen. Of Fien die al aan mijn vest hangt om mee in haar boek te gaan kleuren, voor ik al goed binnen ben. Ja, dat geeft rust. Van binnen zo... Ik herinner me nog de

tweede of de derde keer. Ik kwam daar aan en Tom zei zo langs zijn neus weg dat seffens ook zijn ouders zouden komen. Ik dacht hem te zeggen om mij maar direct terug naar de statie te voeren, maar ik durfde niet. Tot die mensen binnen kwamen en zo vriendelijk waren... Ik had er precies direct weer een stuk familie bij. Bij vrienden kunt ge precies rapper familie maken.

...

Dat loopt daar allemaal zo simpel. Misschien zie ik dat een beetje te schoon, maar misschien is dat ook omdat ik dat allemaal niet gekend heb. Ik was de vijfde van zeven en misschien heb ik als kleine gast wel meer in den bos en op straat gezeten dan in de klas. Ik was gene gemakkelijke en toen ik twaalf jaar was is mijn moeder in een operatie gebleven. "Morgen mag moeder naar huis", had onze pa nog gezegd. We hebben haar nooit meer gezien. Het leven kan onbetrouwbaar zijn. En twee jaar later sterft mijn vader. En worden de vijf jongsten allemaal geplaatst. Ik kwam met mijn jongste broer bij de Wittekappen in de Redingenstraat terecht. We waren plots allemaal uiteen en het leven zou ons alleen nog bij begrafenissen samen brengen. Buiten het gezin van mijn oudste broer: ja, aan die mensen heb ik in mijn leven toch ook veel gehad.

...

Misschien is het dat wel: dat mensen moeite doen voor elkaar. Dat heb ik veel te weinig gekend, misschien ook te weinig gedaan. Als ik in't Zuid van den trein stap, zie ik Tom al aan zijn auto staan wuiven. En gegarandeerd dat Ilse dan scampi's gemaakt heeft, mijn lievelingsgerecht. ... Een tijdje geleden hebben ze me toch verrast met een optreden van Belle Perez zeker! Ze wisten dat ik dat een schoon kind vond en plots zat ik daar temidden van die sfeer. Alleen zou ik er van geen kanten durven aan beginnen, maar vrienden van Tom en Ilse hadden plaatsen vrij gehouden – ook voor mij! – en ik weet nog altijd niet wat het tofste was: Belle Perez of het feit dat ge zo helemaal opgenomen zijt in de groep en in de sfeer.

Moeite doen kost precies geen moeite als ge mensen graag ziet. Ja, dat heb ik zelf nog moeten ondervinden. Want als ge soms

onverwacht een kadoke krijgt of een telefoontje of een schoon kaart, dan gaat ge die mensen hun verjaardag ook niet vergeten hé!

De laatste keer had ik een smurfentaart meegebracht. De ouders van Ilse hadden die precies nog nooit gegeten, want ze stoeften er hard over. En met Leuven Kermis komen ze allemaal naar hier en dan probeer ik ook iets speciaals te maken. En daarna trekken we samen naar de kermis en kan ik de kinderen trakteren. Nu ben ik op zoek naar ne geboortekado voor de klein. Voor Wietse had ik zo ne grote handdoek gekocht met een kappeke aan, waar ze hem volledig konden inrollen. Ze vonden dat heel tof.

...

Wat het verschil is tussen begeleiders en zo'n mensen? Niet gemakkelijk te zeggen. Of toch misschien: bij Tom en Ilse kost alles toch minder moeite. Ge weet: ik ben gene babbelaar als 't niet over de voetbal gaat. Wel bij Ilse sta ik soms in de keuken mee af te drogen en dan constateer ik bij mezelf dat ik daar dikwijls over heel serieuze zaken aan het klappen ben. Babbelen gaat daar beter en mekander verstaan precies ook. Ik kan daar iets in vertrouwen zeggen en weten dat niemand anders dat zal te weten komen, als ik dat niet wil. Bij een begeleider ook wel, maar dat is meer een ingebouwd veiligheidsgevoel. Ik heb veel aan Oikonde en aan de begeleiding te danken, maar dat contact is toch nog anders, dat is ingebouwd. Bij Ilse en Tom kan ik hélemaal terecht: als er iets zou zijn, dan weet ik dat die mensen direct zouden afkomen. Misschien is het belangrijkste bij zo'n mensen wel dat alles spontaan komt en dat ge ze helemaal kunt vertrouwen.

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan

“Eigenlijk zijn ze veel te goed, hé...” Nancy is al dikwijls tot dat besluit gekomen, maar iets houdt haar blijkbaar altijd tegen om daar ook consequenties aan te verbinden.

Nancy is *enige dochter* en met haar man, Geert, en haar twee dochtertjes woont ze niet ver van het ouderlijk huis. We gaan het over haar ouders en over Ivo hebben en dan voelt ze altijd bijna tegenstrijdige gevoelens opkomen. Want ze hééft het voor Ivo, maar zoals het een goei enige dochter betaamt wil ze ook haar ouders, Jos en Malvinne, in bescherming nemen.

Ze heeft Ivo altijd gekend. Toen zij nog als kleuter met haar poppen het erf rond croste, was hij de snotaap, die met Jos mee den boer op ging en niks liever deed dan op de tractor te zitten. Ivo was duidelijk wat achter – zou ze later beseffen – maar hij zocht bij haar ouders vooral de koestering en de veiligheid, die hij thuis moest ontberen. Een argwanend en angstig *menneke* was het. En moeder Malvinne had een groot hart en vader Jos had een week hart en voor ze het goed en wel door hadden, was Ivo bij hen niet meer weg te slaan. En sinds een jaar of tien vangen ze in het weekend ook de zoon op van de oudste broer van Ivo. Allemaal voor niks. Omdat ze dat *menneke* ook graag zien.

Ivo is nu in de veertig en sinds een jaar of vijf woont en werkt hij bij Jos en Malvinne. Ingeschreven en al. De inspectie mag komen kijken. Och, Nancy en Geert vinden het best goed zo. Hoewel ze wel hun vragen hebben bij de rendabiliteit. *“Dikwijls is zijn werk maar half gedaan. En we werken hier toch met beesten hé! Dan sturen ze hem terug. Pas op: als hij wil kan hij werken hé. Hard werken en goe werken. Maar er moet een wortel voor zijn gezicht hangen. Ge kunt aan Ivo alles vragen, als er maar ergens een compliment, een beloning aan vast zit: ’t vooruitzicht om te kunnen gaan dansen, of een slof sigaretten als hij iets extra gedaan heeft.*

En als ge hem dan zegt dat hij dat toch heel goe gedaan heeft, dan trekt zijne mond open, dan komt er leven in dat gezicht en dan ziet ge hem groeien. En dan neemt g'er weer bij dat hij om de zoveel maanden 'ne verlengde zondag' pakt en pas tegen dinsdagmiddag thuis arriveert.

Soms denken Geert en ik toch dat hij een strengere hand nodig heeft. 't Ergste is dat liegen en mijn ouders zwart maken. Maar 't is precies een tweede natuur. Dan gaat hij in 't dorp straffe verhalen uithangen over hoe dat hij hier afziet, dat de mensen met hem compassie zouden krijgen. Maar gelukkig kent iedereen in het dorp ons en weten ze wat voor vlees ze in de kuip hebben... Maar dan denken wij hier toch dikwijls: godverdekke, voor wat blijven ze het doen?! Of neem het moment dat Geert Ivo wilde leren sparen. Toen de bank aan Ivo niet direct al zijn geld wilde geven, toen hij het kwam opeisen, ging hij overal in 't dorp rondbazuinen dat Geert al zijn geld gepikt had. Ja, dat doet toch pijn, zenne."

Wat verder in het gesprek: "Ivo zal niet gemakkelijk iets goed zeggen, maar gelukkig kunt ge ook goed zien wat een klein hartje hij heeft en hoe getekend hij is en hoe dat er eigenlijk een goed karakter in zit. Goddelijk, hoe hij ieder jaar van ma en pa afscheid neemt, als hij weer eens 'met zijn groep van de dancing' naar Torremolinos vertrekt. Dan staat hij daar met zijn staart tussen zijn benen en dan begint hij van achter zijn dikke bril te snotteren. En dan begint onze pa ook te snotteren en dan weet ons ma ook niet hoe haar te houden... En als hij dan terug komt, heeft hij voor iedereen altijd iets mee, ook voor de kinderen. Een prul dikwijls, en met zijn hart op zijn tong zegt hij dan dat het toch maar nen euro heeft gekost. Maar dat doet er dan niet toe. Hij heeft daar aan ons gedacht. Ja, dat zijn aandoenlijke momenten. Die zijn belangrijk voor ons. Anders houdt ge dat moeilijk vol. En dan beseft ge weer dat die jongen ne vogel voor de kat zou zijn, als hij geen beschermde opvang zou hebben. En dan zijt ge eigenlijk fier op uw ouders, dat ze dat blijven doen. En dan zegt ons ma: "ja, we zullen hem moeten verslijten zoals hij is". En dan gaat het leven weer gewoon verder..."

Nancy vertelt verder hoe het bij hen thuis altijd een *begankenis* is geweest. *“Iedereen viel altijd langs de achterdeur binnen, gans ’t dorp en omstreken... Soms zat hier wel tot één uur ’s nachts volk aan de keukentafel. Duizend verhalen zijn hier bij een pint verteld en minstens honderd dorpsproblemen opgelost. Neen, privacy was er niet, nooit alleen, nooit eens in uwe pyjama voor tv kunnen zitten...”*

Ook bij haar grootouders was het hetzelfde liedje. *“Ik hoor ons moe nog altijd ’s avonds laat zeggen: allé, den afwas zal weer voor morgen zijn...”*

Nancy heeft juist verteld dat ze fameus hebben moeten wennen aan de stilte van hun nieuw huis, als er een koppel uit het dorp in hun keuken binnenvalt. Ze kennen Jos en Malvinne en Ivo ook goed en dus zetten ze zich bij aan tafel en beginnen mee verhalen te vertellen... En Nancy schenkt een pint.

Wat later komt het oudste dochtertje van vier met ne *lekstok* de keuken binnen en het gesprek kantelt. *“Wilt ge nu iets weten”,* begint Nancy. *“Verleden week kwam ons Luna hier thuis met een hoop snoep in haar boekentas. Ze had dat van meter afgetroggeld. En weet ge waarvoor? Omdat er in haar klasje enkele kindjes waren die thuis ‘niks’ hadden en dus wou ons Luna dat snoep allemaal uitdelen...”*

Wat later neem ik afscheid van Nancy, Luna en ‘de mensen’. Ik rijd terug naar het secretariaat van Oikonde en besluit dat hier een wel erg aanstekelijk virus woedt. Al tot in de 4^e generatie.

Samen op kraambezoek

Vijf eigen kinderen en een pleegkind heeft ze. En toch stelde Annemie zich enkele jaren geleden bij Oikonde kandidaat als *logeergezin*, om af en toe een kindje met een handicap bij haar thuis op te vangen. Toen we niet direct een aanbod hadden, vroeg Vera haar of ze geen zin had om *bezoekster* te worden voor een gehandicapte vrouw, die in haar buurt woonde. Annemie zei niet direct nee. Maar ze is niet echt een *tettertrien*. Eerder iemand, die zich al doende wil inzetten voor anderen. Al zal ze misschien zelfs de eerste zijn om dat engagement te minimaliseren...

Angèle dan. Ze *gaat* stilaan naar de zeventig, maar stappen zit er al lang niet meer in... Angèle is rolstoelpatiënte. Klinkt al niet opbeurend en als je van nature uit een babbel bent, valt het echt niet mee om als fysiek gehandicapte alleen in het leven te staan. Haar wereld proberen open te trekken was de evidente opdracht voor Oikonde. Dat lukte best aardig. En dan kwam daar nog het *spoor* van Annemie bij. Maar hoe link je in Gods naam een doener aan een prater? Ze hebben er niet veel woorden aan vuil gemaakt, die twee. 't Was direct geklonken.

Als je op donderdagmiddag zo rond half één op de markt van Aarschot tussen de kraampjes in de richting van de parking loopt, heb je veel kans om hen tegen te komen. Angèle, die verscholen tussen haar pakken en haar dozen en haar *sjakosj* en haar *kabas* alles probeert bijeen te houden, en Annemie, die met kracht en stuurvaardigheid de rolstoel met Angèle en aanhorigheden naar haar auto duwt.

Maar op dat moment hebben ze al uren plezier gehad. "Och ja, da's een goed gedacht", had Angèle bij de eerste kennismaking direct tegen Annemie gezegd. "Naar de markt gaan, daar heb ik even veel deugd van als van een ganse week op congé te gaan!" En 't klopt nog ook. Annemie paste direct haar toer op de markt

aan. Eieren en groenten en een kip en wat fruit en wat charcuterie: het werd allemaal nog gekocht. Maar vanaf toen slalomde ze met Angèle ook langs al die kledingkraampjes. En jeuken, dat de handen van Angèle dan doen!!!

En van al dat kijken en kopen krijg je natuurlijk dorst. En dus wordt er altijd geparkeerd op een terrasje of in een tearoom. Een koffiepauze zit mee in het standaardpakket. En dikwijls vallen ze dan nog op goei compagnie, zoals de schoonouders van de beste vriendin van Annemie. En Angèle dan maar kijken en luisteren en lachen en babbelen en genieten. En Annemie, die na haar duwwerk in haar *afspanning* tot rust komt en ziet dat het goed is... Tot ze weer vertrekken.

Annemie en Angèle: 't klikt wonderwel tussen de doener en de prater met meer dan twintig jaar verschil. Sterker nog: 't loopt op wielmpjes.

Dinsdag, rustdag

Lydia is een bezige bij. Getrouwd. Een tijd geleden thuis gebleven van het werk om voor de drie kinderen te zorgen. Die werden groot en de 'vrij' gekomen tijd werd zorgvuldig ingevuld met best boeiende bedoeningen: de wereldwinkel, pr-werk voor de balletgroep, het opleiden van geleidehonden voor mentaal gehandicapte kinderen en volwassenen in een rolstoel. En omdat ook voor Lydia 'stil staan achteruit gaan' was, werd ze ook nog steungezin voor Carine. Maar dit pakte anders uit dan verwacht. Lydia viel zo waar 'stil'. Op dinsdag toch, zoals ze zelf vertelt...

"Wat zou ik schrijven", vroeg ik aan Carine. "Zeg maar dat we heel veel lachen en ons rot amuseren", antwoordde ze. Eigenlijk verwonderde mij dat een beetje, want zo'n gillers zijn we nu ook weer niet. Maar als Carine het zo zegt, zal ze het ook wel zo aanvoelen. En dat doet wel plezier.

Carine is geen vrouw van veel woorden. Geen waterval, zoals ik. Meestal kort en bondig en naar haar emoties heb je constant het raden. Soms zou ik haar graag wat 'dieper' horen praten. Maar van de andere kant: als ze iets zegt, is het duidelijk en zonder omwegen. Recht voor de raap. Ik hou van eerlijke mensen en misschien is dat wel de basis van ons goed samenzijn.

Eigenlijk heb ik van haar al veel geleerd. Och ja, misschien heb ik haar ook al wel wat geboden. Zonder wederkerigheid blijft niks bestaan. Gezelschap gegeven, en gezelligheid allicht, iets om naar uit te kijken. Dat laat ze toch voelen, op haar manier. En 'onbedoeld' ook wel wat steun misschien. Ze woont nu toch al bijna twee jaar 'gelukkig' alleen. Zonder ambras en zonder naar het vluchthuis te moeten.

Dinsdag na de middag arriveert ze en dan zetten we ons in de zetel bij een tas koffie. Met drie klontjes suiker voor haar. En dan babbelen we. En we nemen nog een koekje en dan babbelen we

verder. Over haar werk. Over de voorbije week. En af en toe ook - maar vrij afstandelijk - over 'moeilijke zaken'. Over haar dochter, die in een pleeggezin zit. Over de problemen van haar zoon, die ook in een pleeggezin zit. En met haar oudste dochter wil ze niks meer te maken hebben...

Ik zou het niet kunnen, ik zou het niet willen, maar zij kan serieus in nesten zitten en toch plots die knop omdraaien. Weg probleem... Ik leer ervan. Wat zij te weinig heeft, heb ik wellicht te veel, denk ik soms. Los laten, even weg zappen... Soms kan het misschien de beste oplossing zijn.

Af en toe knip ik dan nog haar haar of gaan we met de geleidehond wandelen. Dan vertelt ze sterke verhalen over de honden, die haar moeder vroeger kweekte. Met veel fantasie, denk ik soms, maar je ziet haar echt opleven, als we met ons drieën op wandel zijn.

's Avonds blijft Carine mee eten. En om de veertien dagen trekken we dan met de hond naar OTB, een tehuis voor mentaal gehandicapten, om er het bewonerscafé open te houden. Da's pure ambiance, dan. Zeker voor Carine, die anders bijna geen mensen ziet. 't Personeel, dat spontaan een babbeltje met ons komt slaan. De gasten, die zich rond haar en Pam verdringen en Carine, die de hond dan in bescherming neemt en aan de bewoners heel duidelijk laat verstaan wie er de baas is... En dan wordt het een avond tappen en luisteren en getrakteerd worden en aan je mouw getrokken worden...

Rustig is anders en toch is dit voor Carine en mezelf heel ontspannend en rustgevend. Al bijna twee jaar geniet ik zo van onze wekelijkse rendez-vous. Ik 'investeer' - zou je kunnen zeggen - maar krijg ook heel veel terug. Van Carine heb ik geleerd hoe simpel eerlijkheid en hoe zorgeloos zorgeloosheid kan zijn. Ik heb er zelfs een rustdag bij gewonnen: de dinsdag.

Oog hebben voor mekaar

Marleen woonde al een hele poos in het appartementsgebouw, toen Els er ook kwam wonen. Ze zouden mekaar niet kennen, tot Marleen op het gedacht kwam om andere bewoners in de blok eens aan te spreken over een gezamenlijke ruitenwasser. Van het een kwam het ander. Van het eerste contact kwam er vlug een volgende contact. En toen Els hoorde dat Marleen ging verhuizen, zei ze dat ze haar best wou helpen, met dozen inpakken en zo. Marleen vond dat best tof. En toen Els haar eens voorstelde om bij haar te komen eten, leek het ijs helemaal gebroken.

Dan verhuisde Marleen, niet echt zo ver weg, maar toch. Verhuizen kan plezant zijn, maar het kost zeker ook tijd en moeite. Marleen had het best druk: ze wou haar nieuwe nestje gezellig maken, maar ook haar nieuwe buurt en burens leren kennen. Op een dag werd er gebeld. "Awel, zijt ge mij vergeten?"

Vanaf die dag zijn Els en Marleen échte vriendinnen geworden, die mekaar goed aanvoelen en aanvullen. En dat mag gerust letterlijk genomen worden. Els ziet bijna niet en Marleen sukkelt met haar pols. Els is de handen van Marleen en Marleen is 'de ogen' van Els. "We hebben alle twee onze handicap, en we passen wonderwel bij mekaar. Zo kan ik iets voorlezen, of vertellen hoe iets er uitziet aan Els, en zij kan voor mij zaken doen die ik met mijn pols dan weer niet kan."

Een tijd geleden zijn ze samen naar de kringloopwinkel geweest, om zetels te gaan kopen voor Els. En Marleen vertelt dan aan Els hoe die zetels er uitzien: welke kleur, welke stof, wat ze van de 'staat' vindt...

Ze hebben al mooie herinneringen samen. Samen oudejaar gevierd en dan naar het vuurwerk gaan kijken. Els is toen bij Marleen blijven logeren. Ze hebben al een stevige tocht gemaakt met de wandelclub. Als ze samen op stap zijn, voelt Marleen zich

serieus verantwoordelijk. “Ja, ik vind dat ik goed moet uitkijken dat Els niet struikelt of niet valt. Als we een drukke straat oversteken heb ik nog niet liever dan dat ze mijn hand goed vasthoudt.”

In september gaan ze samen op weekend naar Hasselt, en daar kijken ze nu al naar uit. “Wij zijn heel open en spontaan met mekaar, en kunnen ook zeggen als we met problemen zitten.”

Els kan het goed uitleggen en opkomen voor zichzelf. Maar toch heeft ze van Marleen vooral geleerd om goed te leren luisteren. “Ik begin te rap zelf te praten in plaats eerst al eens te luisteren. Marleen kan dat goed.” Els bewondert Marleen ook voor de manier waarop ze zonder veel familie om zich heen toch stevig haar plan trekt. “Als die pols nu wat steviger werd... Ik zou alles doen om haar pijn te verlichten.”

Marleen zou wensen dat Els toch wat beter kon zien. “Vooral als we zo in de natuur aan het wandelen zijn, denk ik daar aan. Want Els is dan weer zo open en spontaan. Ja, daar kan ik dan weer iets van leren...”

Els en Marleen, bijeen gebracht omdat geen van beiden de ruiten kon wassen. Beiden verlichten nu mekaars pijn. Door niet veel speciaals te doen, door er gewoon te zijn voor mekaar hebben ze beiden meer smaak, meer zin gekregen in het leven.

Ze hebben zelfs het heimelijke gevoel dat hun vriendschap iets is dat nog verder zal groeien. “*Twee harten die samen met mekaar verder open bloeien*” zo noemt Marleen het in een dichterlijke bui.

Jacques is gestorven

Op 27 maart 2005 is Jacques Verheyden gestorven. 72 is hij geworden. 34 zou hij zelf gezegd hebben. Niet helemaal ten onrechte, want in zekere zin is zijn leven op zijn 34^e blijven stilstaan. Hij kwam uit een groot gezin, maar raakte toch ontworteld na de dood van zijn ouders. Alcohol gaf hem warmte en beloofde zelfs houvast. Het ging van erger naar erbarmelijk. Alcohol vrat de hersenen aan. Wat er in zat, bleef er in. Maar voor nieuwe gegevens was er geen plaats meer op zijn *harde schijf*. Jacques zou eeuwig jong en eeuwig afhankelijk blijven.

Na omzwervingen in de psychiatrie en in een boerengezin in het Pajottenland landde hij in Budingen. In 1990. Bij Jules en Aline, de bakker-boeren. Hij zou er zijn werk-plek, zijn leef-stek, zijn definitieve rust-plaats vinden.

Bij Jules en Aline was het *de zoete inval*. Jacques kon er zijn vriendschap en zijn stereotiepe grapjes met velen delen. Maar het pleeggezin voelde Jacques ook direct goed aan. Met veel wijs *boeren*verstand. Ze gaven hem warmte en structuur. Met vaste taken met een voorspelbaar en regelmatig ritme. Maar ook met die eigen, spontane stijl. Met hun knipoog, hun kwinkslagen, hun liefde.

Jacques gedijde goed op die Budingse grond. Snel raakte hij thuis in dat vertrouwde ritme en in de rustige geborgenheid van Jules en Aline. "Hij heeft zijn hemel bij jullie gevonden. Hij had niet schoner kunnen leven", zou een neef van hem op de begrafenis tegen zijn *pleegouders* zeggen.

Waar je kleine Jules zag, zag je ook struise Jacques. In het begin van de week onder de fruitbomen of op het veld. Tegen de zondag aan, in de bakkerij. Zijn grote, verweerde, sterke handen woelden in de grond en voerden eenvoudige opdrachten uit. Soms iets te *grondig*, zoals die keer toen hij het veld zodanig proper maakte, dat

ook de nieuwe aardbeiplantjes op de mesthoop belandden. Jules kon er niet mee lachen. Jacques had zijn inkomen uitgetrokken... Maar de dag nadien sprong Jules al weer voor Jacques in de bres: "Wat Jacques vroeger is overkomen, had met ons ook kunnen gebeuren. Hij kan daar niks aan doen, dat moeten we beseffen!" En dat diepe respect en die zorgzaamheid straalden Jules en Aline blijkbaar ook uit naar anderen. Wanneer Jacques weer eens *zijn* noorden kwijt was en hulpeloos ronddoolde, werd hij altijd wel door iemand van het dorp *conscienscieus* thuis afgezet.

Het werd een begrafenis *met alles er op en er aan*. Zo wilde Jules het uitdrukkelijk. En rond het graf, in de schaduw van het kerkske van Hogen, stonden ze allemaal: Jules, Aline, hun zoon Patrick, hun familie, familieleden van Jacques, buren uit het dorp, de andere helpers van op het veld en van aan de keukentafel. Even bleef de tijd er stille staan. Ter ere van die man van 34.

Over Raoul en de warme bakker

Raoul-met-de-korte-broek is een licht mentaal gehandicapte man van 48, die al enkele jaren in een huis voor lang verblijf van Oikonde woont. Een echte knuffel is het, door zijn spontane, lieve, naïeve reacties soms. Jean en Mieke zijn 'patissiers op rust' en wonen naast Raoul. Twee jaar geleden hingen ze voor hun raam een papier met daarop: GRATIS DWERGKONIJN TE BEKOMEN.

Het was Lies, de inwonende vrijwilligster van het huis, die bij de burens was komen aanbellen. Of een gast van hen, Raoul, dat konijntje zou mogen hebben. Konijntje verhuisde dus van de 174 naar de 172 en ook Jean en Mieke kregen er dus snel een nieuwe knuffel bij. Want kort daarna nodigde Raoul hen ook uit op zijn verjaardagsfuif en werden de eerste plannen gesmeed om mekaars *konijn-sitter* te zijn tijdens verlofperiodes. En sindsdien belt Raoul zo'n twee, drie keren per week aan hun voordeur aan. Al eens met een vraag, meestal omdat hij gewoon *goesting* heeft om eens binnen te springen. En de ene keer past het voor Jean en Mieke en de andere keer niet. En dan zeggen ze dat gewoon. En ofwel komt Raoul dan binnen ofwel zegt hij "ok" en gaat lachend-wuivend terug naar de 172. Een Oikonde-reporter was getipt over Raoul en die warme bakker en liet zichzelf bij Jean en Mieke uitnodigen. Officieel ging het over *de kleine goedheid*. En daar horen bij Jean en Mieke dampende koffie en *pateekes* bij. *In de kleine zoetheid*, zeg maar.

Wat ze zo al doen als Raoul binnenvalt? "Och, niet veel speciaals", zegt Jean. "Een tas koffie schenken doen we altijd. En hij kijkt dan wat mee tv. En wat zwanzen natuurlijk! Ik heb hem gezegd dat de wetten verstrengd zijn en dat ze hem gaan oppakken voor zedenschennis, met zijn blote benen." Raoul kijkt eens op van achter zijn tas koffie, vindt geen woorden om terug te zeggen, schudt zo eens lachend met zijn kop en valt zijn *pateeke* verder aan, keurig met zijn vork.

“Soms kan hij tetteren, soms zien we dat er iets scheelt en dan moeten we hem al eens uit zijn kot lokken.” Mieke: “Zoals over ‘t laatst toen hij er wat depressief bijliep. Hij zei dat hij zich van kant wou maken. En dan ging het over prullen. ‘k Ben al vergeten waarover. Weet jij het nog Raoul? Afijn, hij had het uitgesproken, we hebben dat opgelost en ‘t was van zijn lever.”

Raoul dan: “Ja, maar gijle hebt kinderen en toffe familie, maar ik zie geen familie, afijn, ze moeten niet meer komen, ik kan ze niet meer zien of rieken.” Mieke dan direct: “Raoul, dat moogt ge niet zeggen. Familie, da's belangrijk en misschien hebben die mensen wel allemaal hun redenen dat ze u niet meer zien. Misschien weten sommigen u niet wonen of hebben ze zelf problemen. Misschien moet jij wel eens een kaartje schrijven.”

En nog geen minuut later zegt Raoul parmantig dat hij eigenlijk heel graag nog eens met zijn zus zou contact hebben en is Mieke al aan het suggereren. “Spreek er eens over met Hella en ga eens een mooi kaartje kopen en ik wil u helpen, maar jij moet dat schrijven, want ge hebt nu pas leren lezen en schrijven en ge kunt dat goe, want we zaten hier een paar dagen geleden buiten in onze hof en ik hoorde u lezen en ik heb nog tegen Jean gezegd: amaa, Raoul heeft nogal bijgeleerd en ik heb nog iets over de muur geroepen. Weet ge dat nog?” En Raoul, die nog diep aan het nadenken was, dan: “Awel ja, zo iets als: *liefste zus, zoudt jij mij graag eens terug zien?*”

En zo gaat die babbel verder, bol van *kleine goedheid*, waar ik de noterende getuige van mag zijn. Tot we opnieuw bij de dwergkonijnen uitkomen, want Jean heeft via Colruyt een “verplaatsbaar konijnenkot” gekocht voor in de tuin en hij gaat het samen met Raoul inspecteren. Ondertussen hoor ik van Mieke het familieverhaal van Jean. Dat ze thuis met tien waren en dat hij eigenlijk voor dierenarts had willen studeren, maar dan toch de patisserie van vader heeft overgenomen. En dat bakkers tegenwoordig meer verdienen dan patissiers.

Raoul en Jean komen terug binnen. Raoul is lichtelijk euforisch en duidelijk verkocht: hij wil ook zo'n konijnenkot voor in den hof. Jean zegt dat hij er nog een voor zijn schoonzoon moet bestellen en dat hij er dan even goed twee kan van maken. Maar dat Raoul het toch nog eens met Lies en Geert moet bekijken.

Ik zie Mieke naar haar glunderende konijnenfluisteraar kijken en ze begint te mediteren: "Soms zou ik willen dat ik hem nog wat kon veranderen." Even schieten een paar tranen in haar ogen. Ik denk aan wat ze me enkele minuten tevoren toevertrouwd had, toen de mannen buiten waren. Dat haar vader gestorven was, toen zij vijftien was. En hoeveel liefde ze van haar moeder nadien gekregen had. "En dan kunt ge niet anders dan die doorgeven..."

Jean komt Mieke ter hulp. "Ik heb hem een tijd geleden cake leren bakken. En nu dat hij kan lezen, kan het zeker niet meer mislukken." Raoul direct: "Ah ja, Jean, ge moet me eens een brood leren bakken. En dan krijgt ge van mij een fles wijn. En dan trakteer ik eens op restaurant. Nasi goring. Mmm, lekker!"

Als ik in het deurgat sta, schiet Mieke plots iets te binnen. "Och ja, toen we verleden jaar op vakantie waren, heeft hij mee onze trottoir gekuist." En Jean direct: "En verleden maand – we wisten van niks – was hij onze auto aan het kuisen."

En zeggen dat ze dan nog 'ne Chinees' tegoed hebben. Sommige mensen zijn voor het geluk geboren.